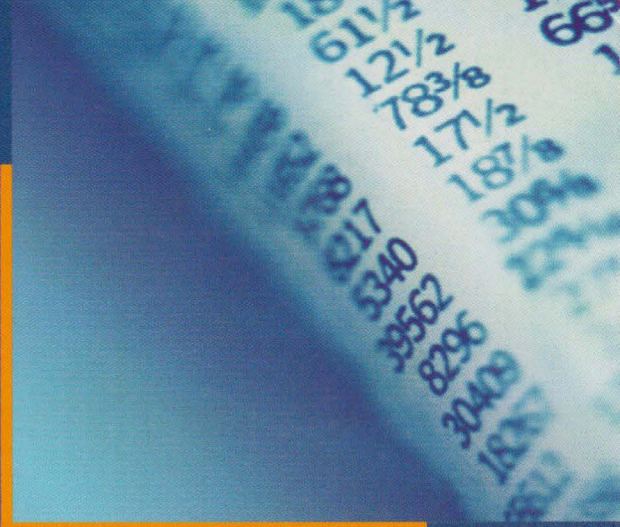

Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa

Redakcja naukowa

IRENA SOBAŃSKA i TOMASZ WNUK-PEL

WYDAWNICTWO UNIwersytetu ŁÓDZKIEGO • ŁÓDŹ 2009

Rozdział 2

*Grażyna Michalczuk**

WARTOŚĆ GODZIWA – NARZĘDZIE POMIARU EKONOMICZNEGO AKTYWÓW W RACHUNKOWOŚCI

1. Wstęp

Rosnące wymagania informacyjne stawiane rachunkowości ze strony interesariuszy powodują, iż problematyka pomiaru ekonomicznego nabiera coraz większego znaczenia. Celem takiego pomiaru jest dostarczanie informacji na temat ekonomicznych wartości tworzących się w przedsiębiorstwie. W tym kontekście pomiar umożliwia ustalenie przepływu i przyrostu wartości w jednostce, a w efekcie ocenę stopnia rozwoju poszczególnych aktywów, jak i też określenie obecnej ich wartości.

Podstawowym pomiarem w rachunkowości jest przede wszystkim pomiar wartościowy, w ramach którego dokonywana jest wycena aktywów. Celem tej wyceny jest odzwierciedlenie rzeczywistości gospodarczej podmiotu w odniesieniu do stanu jego posiadania. To na ile jest to odwzorowanie rzetelne i wiarygodne, decyduje wartość nadana poszczególnym zasobom (Walińska, red., 2006, s. 43). Niewątpliwie najbardziej obiektywną miarą z punktu widzenia wyceny jest wartość rynkowa, która odzwierciedla wartość ekonomiczną aktywów i stanowi rezultat transakcji rynkowych opartych na relacjach między sprzedającym i kupującym. Niestety w praktyce trudno jest opracować zasady i reguły wyceny, które zastąpiłyby rynek w ustaleniu rzeczywistej wartości zasobów przedsiębiorstwa.

Dlatego też, istotne znaczenie ma wypracowanie takich narzędzi pomiaru, które z jednej strony zapewnią obiektywność, rzetelność i porównywalność informacji generowanych przez rachunkowość (Micherda, 2007, s. 104–105),

* Dr Wydział Ekonomii i Zarządzania, Katedra Finansów i Rachunkowości, Uniwersytet w Białymstoku, adiunkt.

z drugiej zaś pozwolą na przybliżenie wartości aktywów do ich abstrakcyjnej w swojej istocie wartości rynkowej.

Wyrazem preferencji wartości najlepiej służącej realizacji procesów ekonomicznych, a zarazem wyrazem dążenia do wyceny w wartości ekonomicznej (wartości przyszłych korzyści), jest wprowadzenie możliwości zastosowania wyceny w wartości godziwej. Wycena w wartości godziwej postrzegana jest jako narzędzie, pozwalające na pełniejsze rozpoznanie wewnętrznego potencjału jednostek gospodarczych (C z e r n y, 2008, s. 66).

Celem artykułu jest przedstawienie wartości godziwej jako narzędzia pomiaru zasobów jednostki w wartościach bieżących. Główna uwaga została skoncentrowana na pokazaniu możliwości i ograniczeń praktycznej aplikacji wycen w wartości godziwej wynikającej z rozwiązań zawartych w MSR/MSSF.

2. Wycena w wartości godziwej i obszary jej zastosowania

Prawo bilansowe dopuszcza różne rozwiązania w zakresie możliwości pomiaru wartości. Ta wielowarstwowość zasad wyceny jest wyrazem ewolucji prawa bilansowego w kierunku metody wartości i oddalania się od tradycyjnego modelu opartego na koszcie historycznym, a w efekcie od nadrzędnych zasad rachunkowości: ostrożności, realizacji oraz współmierności. Głównym celem metody wartości jest kompletna i właściwa wycena zasobów na dzień bilansowy, zmierzająca do rzetelnej wyceny aktywów przedsiębiorstwa, uwzględniającej zmienność i nieprzewidywalność rynku.

Wycena w wartości bieżącej oparta jest na wartości rynkowej, która odzwierciedla wartość ekonomiczną przedsiębiorstwa, definiowaną jako zdolność do generowania zadawalających inwestora przepływów finansowych. Jest to wartość ustalana przez rynek i jest uznawana za najbardziej obiektywną miarę wartości. Jednak wartość rynkową danego składnika aktywów według założeń MSR/MSSF można ustalić, jeżeli jest on przedmiotem obrotu na aktywnym rynku. W przypadku braku takiego rynku, należy stworzyć pewne hipotetyczne warunki rynkowe, które pozwolą ustalić hipotetyczną wartość rynkową, czyli wartość godziwą.

Wartość godziwa aktywów jest definiowana w różnych międzynarodowych standardach rachunkowości (np. MSR 16, 38, 39, 40), jako kwota za jaką na warunkach rynkowych, składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, w drodze transakcji przeprowadzonej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami (*Międzynarodowe...*, 2007)

Analizując przedstawiony sposób rozumienia wartości godziwej, można zauważyć istotne elementy, które wyróżniają ją spośród innych metod wyceny oraz determinują jej praktyczne zastosowanie. Po pierwsze, użycie określenia

„mógłby” wskazuje na to, że wycena w wartości godziwej dotyczy transakcji hipotetycznej, jaka byłaby możliwa na dzień dokonania wyceny. Po drugie, wprowadzenie warunku niezależności stron transakcji (żadna ze stron nie pozostaje w stosunku nadrzędności i podporządkowania), ogranicza możliwość uzgodnienia ceny odbiegającej od ceny rynkowej. Po trzecie, zawarcie w definicji sformułowania „pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami”, oznacza, że strony chcą dokonać tej transakcji i żadna z nich nie znajduje się w sytuacji przymusowej oraz wskazuje na to, iż poszczególne strony transakcji posiadają wystarczającą wiedzę i informację pozwalającą na pełną ocenę wartości przedmiotu transakcji.

Wartość godziwa ma charakter uniwersalny i jej ustalenie jest możliwe, według założeń MSR/MSSF, dla coraz szerszego zakresu pozycji bilansowych. Powstaje zatem pytanie: czy wartość godziwa to cena rynkowa? Aby na nie odpowiedzieć, należy przeanalizować obydwie kategorie oraz uwarunkowania je tworzące. Cena rynkowa ustalana jest na podstawie informacji wpływających z rynku. Wartość rynkową danego składnika aktywów można ustalić, jeżeli jest on przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, na którym:

- aktywa podlegające obrotowi mają charakter jednorodny,
- w każdym momencie można znaleźć nabywcę i sprzedawcę,
- informacje o cenach transakcji są dostępne publicznie.

W przypadku braku rynku spełniającego powyższe warunki, podstawą wyceny może być hipotetyczna wartość rynkowa, czyli wartość godziwa. Do ustalenia tej wartości konieczne jest jednak przyjęcie hipotetycznych warunków rynkowych. Wówczas wartość składnika aktywów odzwierciedla spodziewaną stopę zwrotu dostępną na rynku dla aktywów o podobnym stopniu ryzyka.

Analizując relacje zachodzące między ceną rynkową a wartością godziwą, można przyjąć, że cena rynkowa jest szczególnym przypadkiem wartości godziwej. Gdy istnieje aktywny rynek na identyczny, jak wyceniany, składnik aktywów, to wartością godziwą jest bieżąca cena rynkowa. Natomiast w przypadku braku takiego rynku, istnieje konieczność znalezienia ceny najbardziej zbliżonej do rynkowej i odzwierciedlającej korzyści, jakie wiążą się z danym obiektem wyceny. Wartość godziwa ustalana jest wówczas w drodze szacunku przy zastosowaniu odpowiednich metod (M a z u r, 2006, s. 83–85).

Zarówno cena rynkowa, jak i wartość godziwa dają możliwość odejścia w wycenie od ceny historycznej, będącej klasyczną, tradycyjną i stosowaną od kilkudziesięcioleci podstawą wyceny zasobów jednostki. Jest to z pewnością korzystny kierunek zmian, gdyż zarówno semantyczne, jak i pragmatyczne, cele wyceny przemawiają na niekorzyść kosztu historycznego (K a b a l s k i, 2008, s. 202). Założeniem wyceny w cenie (koszcie) historycznym jest prezentowanie dokonanych w okresie obrachunkowym zdarzeń w oparciu o ceny przeszłościowe, czyli ceny rzeczywiście zapłacone lub koszty rzeczywiście poniesione.

Skutkuje to ich znacznym odchyleniem od cen bieżących, co ogranicza możliwość rozpoznania pełnego potencjału, jakim dysponują jednostki. Również jej przydatność jest ograniczona w przypadku gwałtownych zmian i przyspieszonego tempa rozwoju gospodarczego, jak i też w warunkach wysokiej inflacji, gdzie nominalizm deformuje sytuację ekonomiczną jednostki gospodarczej. Natomiast przyjęcie wyceny w wartości godziwej daje możliwość rejestracji rzeczywistych transakcji, poprzez zbliżenie wyników pomiaru aktywów do ich wartości rynkowej. Sprzyja to wierniejszemu i bardziej rzetelnemu przedstawieniu sytuacji finansowej jednostek gospodarczych na dzień bilansowy, gdyż wartość godziwa odzwierciedla przeszłe korzyści ekonomiczne, jakie mogą być osiągnięte z tytułu posiadania składnika majątkowego. Daje to lepszą podstawę do oceny zdolności jednostki do generowania przyszłych przepływów pieniężnych.

Wartość godziwa będąca substytutem wartości rynkowej, może być zastosowana do wyceny księgowej (bilansowej) aktywów wszędzie tam, gdzie nie istnieje aktywny rynek. Jednak w praktyce jej stosowanie jest uwarunkowane wieloma czynnikami i okolicznościami. Obszary zastosowania wycen według wartości godziwej zgodnie z MSR/MSSF zilustrowano na schemacie 1.

MSR/MSSF przyjmują w swoich rozwiązaniach odstępstwa od wyceny w wartości historycznej na rzecz wartości wyższej, wprowadzając możliwość dokonywania wyceny poszczególnych pozycji aktywów w wartości godziwej. Wycena w wartości godziwej ma przede wszystkim zastosowanie do wyceny takich aktywów, jak: aktywa biologiczne, aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone lub dostępne do sprzedaży, pochodne instrumenty finansowe (kontrakty terminowe, opcje, *futures*), nieruchomości inwestycyjne, aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży, opcje menedżerskie.

Wprowadzenie do praktyki rachunkowości wyceny aktywów w wartości godziwej wzbudza jednak szereg kontrowersji. Związane jest to z tym, iż definiując wartość godziwą dąży się do połączenia operacjonalizacji tej definicji, czyli możliwości jej bezpośredniego wykorzystania jako narzędzia pomiaru dokonywanego w rachunkowości, przy jednoczesnej konieczności zachowania zgodności z istotą tej kategorii, która już w samej nazwie sugeruje, że dotyczy cech bezpośrednio niemierzalnych (S u r d y k o w s k i, 2001, s. 267).

Schemat 1

Wycena księgowa (bilansowa) aktywów według MSR/MSSF

Obszary wyceny księgowej (bilansowej) aktywów	
→ Wartości niematerialne i prawne	wycena według ceny nabycia, pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne rozliczane w okresie ekonomicznej użyteczności, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości (podejście wzorcowe) lub wartości przeszacowanej, będącej wartością godziwą pomniejszoną o dotychczasowe odpisy umorzeniowe oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości pod warunkiem występowania aktywnego rynku (podejście alternatywne) – MSR 38
→ Rzeczowe aktywa trwałe	wycena według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne, a także o zakumulowane odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub wartości przeszacowanej będącej wartością godziwą na datę przeszacowania pomniejszoną o odpisy umorzeniowe oraz zakumulowane odpisy z tytułu trwałej utraty wartości – MSR 16
→ Nieruchomości inwestycyjne	wycena według jednego z podejść: podejścia wzorcowego (model wartości godziwej) lub według podejścia alternatywnego (model ceny nabycia) – MSR 40
→ Rzeczowe aktywa obrotowe	wycena według niższej wartości spośród ich ceny nabycia (kosztu wytworzenia) oraz możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto – MSR 2
→ Aktywa finansowe	wycena w zależności od tego, do której kategorii dana pozycja jest przyporządkowana. Aktywa finansowe w wartości godziwej przez wynik finansowy wyceniane są w wartości godziwej. W wartości godziwej wyceniane są również aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. W przypadku gdy jednostka nie jest w stanie wiarygodnie oszacować wartości godziwej (sytuacja taka ma miejsce zazwyczaj w odniesieniu do inwestycji w akcje czy udziały spółek nienotowanych), pozycje takie wyceniane są w cenie nabycia, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Dwie pozostałe kategorie, czyli pożyczki i należności oraz inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, wyceniane są w skorygowanej cenie nabycia (zamortyzowanym koszcie) – MSR 39

Źródło: opracowanie własne na podst.: *Międzynarodowe...*, 2007.

3. Uwarunkowania stosowania wycen w wartości godziwej

Rozwiązania zawarte w MSR/MSSF preferują wartość najlepiej służącą realizacji procesów ekonomicznych, co nie oznacza jednak w praktyce, iż wycena zasobów majątkowych, mimo takiej możliwości, będzie dokonywana w wartości godziwej. Z jednej strony jest to niewątpliwie zdeterminowane ograniczeniami wynikającymi z przyjętych szczegółowych rozwiązań zawartych w MSR/MSSF, natomiast z drugiej – przyjętym modelem wyceny w polityce bilansowej przedsiębiorstwa.

Wycena w wartości godziwej obarczona jest znaczną dozą subiektywizmu. Atrybut obiektywizmu i wiarygodności mają przede wszystkim wyceny dokonywane w oparciu o informacje wypływające z aktywnych rynków. Sytuacja komplikuje się, gdy element aktywów jest unikatowy, niespotykany w powszechnym obrocie i nie ma możliwości odniesienia go do wartości identycznych składników majątku innego przedsiębiorstwa.

Biorąc powyższe pod uwagę, MSR/MSSF określają kryteria stosowania metod stanowiących podstawę wyceny:

- cena rynkowa notowana na aktywnym rynku,
- cena rynkowa z ostatnio przeprowadzonej transakcji,
- ceny z transakcji rynkowych dotyczących podobnych pozycji,
- cenowe wyznaczniki branżowe oparte na notowaniach rynkowych,
- metody dochodowe, przy zastosowaniu powszechnie akceptowanych modeli wyceny i w oparciu o kryteria rynkowe,
- metody kosztowe i metody odtworzeniowe

Nie wszystkie z wymienionych podejść do wyceny są uwzględniane w poszczególnych standardach operujących kategorią wartości godziwej. Wybór metody zdeterminowany jest charakterem aktywów, co zilustrowano na schemacie 2.

Schemat 2

Preferencje metod szacowania wartości godziwej aktywów w zależności od ich charakteru

Metody szacowania wartości	
Aktywa rzeczowe	– aktualna cena aktywów notowanych na aktywnym rynku o innym charakterze, po dokonaniu niezbędnych korekt; – niedawne ceny z mniej aktywnego rynku, po dokonaniu ich korekty o wszystkie zmiany warunków ekonomicznych, które nastąpiły od momentu przeprowadzenia analizowanych transakcji; – zdyskontowane przepływy pieniężne; – szacunek rzeczoznawców; – Międzynarodowe Standardy Wyceny (IVS)
Aktywa niematerialne	– niedawne ceny z mniej aktywnego rynku, po dokonaniu ich korekty o wszystkie zmiany warunków ekonomicznych, które nastąpiły od momentu przeprowadzenia analizowanych transakcji; – szacunek rzeczoznawców; – metoda mnożnikowa, oparta na informacjach o przeprowadzonych transakcjach rynkowych i określonych cechach wycenianego aktywa; – zdyskontowane przepływy pieniężne; – Międzynarodowe Standardy Wyceny (IVS)
Aktywa finansowe	– bieżąca wartość rynkowa innego instrumentu finansowego, notowanego na rynku aktywnym, który posiada zasadniczo takie same cechy; – zdyskontowane przepływy pieniężne; – model wyceny opcji

Źródło: jak do schematu 1.

Niezależnie od rodzaju aktywów, standardy określają preferencje przy wyborze metody wyceny, z uszeregowaniem ich według kryterium wiarygodności. Ma to na celu ograniczenie stosowania podejścia nierynkowego do wycen, dla których informacje umożliwiające przyjęcie metodologii rynkowej nie są dostępne. W szacowaniu wartości godziwej w pierwszej kolejności preferowane są metody, które charakteryzują się najmniejszym stopniem subiektywizmu wpływającego na wynik wyceny, a więc opartych na cenach rynkowych (dotyczy czterech pierwszych kryteriów metod)¹. Ostatnie dwa kryteria (dochodowe i kosztowe), ze względu na bardzo duży subiektywizm, mogą być natomiast stosowane w przypadku braku wiarygodnych i aktualnych odniesień rynkowych. Mimo dużego subiektywizmu może się okazać, że są to jednak jedyne, dostępne w danej sytuacji opcje wyceny. Przykładem może być wycena specjalistycznych urzędów, dla których nie istnieje aktywny rynek oraz ograniczona jest możliwość dokonania wyceny za pomocą metody dochodowej. W takiej sytuacji podstawą wyceny powinien być zamortyzowany koszt odtworzenia.

W związku z tym, iż wycena w wartości godziwej, w przypadku braku aktualnych cen rynkowych, w dużej mierze oparta jest na subiektywizmie, MSR/MSSF wprowadzają wiele elementów kontrolnych, w tym również opracowanie i wdrożenie odpowiednich procedur ustalania i kontrolowania zastosowanych wartości godziwych. Procedury te obejmują konieczności wskazania istotnych obszarów, w jakich jednostka stosuje wartość godziwą, oraz ujawniania kluczowych przyczyn niepewności szacunków wartości i wpływu, jaki ma to na ocenę sytuacji finansowej jednostki. Ma to na celu ograniczenie dowolności stosowania wycen w wartości godziwej, jak i też możliwości manipulacji bilansowych.²

¹ Nie oznacza to jednak w praktyce, iż dokonywanie wycen według tych kryteriów nie stwarza problemów. W przypadku szacunku opartego na cenie rynkowej notowanej na aktywnym rynku, niezbędna jest właściwa ocena, czy rynek, z którego pochodzą notowania, może być uznany za aktywny. Przy drugim kryterium ważną kwestią jest stwierdzenie, czy ostatnio przeprowadzona transakcja może stanowić podstawę wyceny w wartości godziwej. Wymaga to przeprowadzenia oceny, czy upływ czasu pomiędzy ostatnią transakcją a datą dokonywania wyceny jest na tyle nieistotny, że nie wpłynął znacząco na zmianę warunków ekonomicznych. Również praktyczne problemy może stworzyć trzecie kryterium, które charakteryzuje się większą ilością cech szacowania, dotyczy to m. in. trafnego określenia pozycji, która w jak największym stopniu spełniałaby atrybuty podobieństwa do pozycji wycenionej.

² MSSF 7 wprowadzają wymóg ujawniania informacji dotyczących wartości godziwej poszczególnych grup aktywów, niezależnie od tego, czy ich wycena w sprawozdaniu finansowym dokonywana jest w wartości godziwej. W celu podniesienia jakości informacji wprowadzono propozycję, stosowania trzypoziomowej hierarchii wartości godziwej przy analizie instrumentów finansowych. Jest to hierarchia porównywalna do tej jaka stosowana jest w amerykańskim standardzie SFAS 157 „Wycena wartości godziwej”. Poziomy określania wartości godziwej to:

1. Ceny giełdowe oferowane za ten sam instrument (tj. bez modyfikacji)
2. Ceny giełdowe oferowane za podobne aktywa lub zobowiązania lub inne techniki wyceny, których wszystkie znaczące dane wsadowe oparte są o informacje z obserwowanych rynków

Aplikacja wartości godziwej w praktyce uwarunkowana jest również przyjętą polityką firmy w zakresie kształtowania wyniku finansowego. MSR/MSSF, wprowadzając w swoich regulacjach możliwość wyceny w wartości godziwej, przyjmują zarazem uregulowania, które są próbą pogodzenia jej z zasadą ostrożności przy ustalaniu wyniku finansowego. Niewątpliwie wartość aktualna na dzień bilansowy a nie historyczna stanowi rzetelniejszą informację do podejmowania decyzji (W a l i Ń s k a, 2006, s. 87) Z drugiej jednak strony wycena w aktualnej wartości godziwej pociąga za sobą skutki finansowe, które mogą mieć wpływ na poziom wyniku finansowego (*Międzynarodowe...*, 2007):

- wartość rynkowa (godziwa) < wartości historycznej – różnica między nimi zmniejsza wynik finansowy (postępowanie zgodne z zasadą ostrożności)
- wartość rynkowa (godziwa) > wartości historycznej – standardy przewidują dwa rozwiązania w zależności od rodzaju aktywów. Pierwsze rozwiązanie przewiduje kapitałowe ujęcie skutków wyceny, co nie ma wpływu na wynik finansowy okresu dokonywania wyceny. Drugie rozwiązanie prowadzi do uznania w wyniku finansowym niezrealizowanych korzyści (sprzeczne z zasadą ostrożności)³.

Przyjęcie w praktyce powyższych rozwiązań, wynikających z zastosowania wycen w wartości godziwej i ujawniania informacji o niej, prowadzi nie tylko do zmian danych bilansowych, ale i wyników finansowych działalności przedsiębiorstw, odzwierciedlonych w rachunku zysków i strat oraz w sprawozdaniu o zmianach w kapitale.

3. Techniki wyceny, w których żadne znaczące dane wsadowe nie są oparte o informacje z obserwowanych rynków „Znaczące dane wsadowe”, to znaczące w kontekście wyceny wartości godziwej jako całości dane, których ocena wymaga zastosowania osądu.

Proponowane jest również wprowadzenie dodatkowych wymogów dotyczących ujawnianych informacji dla klas instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu finansowym. Szerzej na temat proponowanych zmian: *Propozycje...*, s. 5–8.

³ W odniesieniu do instrumentów finansowych notowanych na publicznym rynku wprowadzono modyfikacje dotyczące odnoszenia skutków wycen w wartości godziwej. Zostały one ujęte w MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena” i MSSF 7 „Instrumenty finansowe – ujawnianie informacji”, i obowiązują od 1 lipca 2008 r. Zmiany dotyczą możliwości reklasyfikacji instrumentów z grupy wycenianej w wartości godziwej przez wynik finansowy do grupy przeznaczonych do sprzedaży lub utrzymywanych do terminu wymagalności. Pozwala to na ujęcie skutków zmian wartości instrumentów finansowych notowanych na aktywnych rynkach nie bezpośrednio w wyniku finansowym bieżącego roku ale ujęcia ich w kapitałach własnych. Takie rozwiązanie jest jednak dopuszczalne jedynie w sytuacji uznania, że instrumenty te nie zostaną sprzedane w krótkim okresie oraz pod warunkiem wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych (takim zdarzeniem nadzwyczajnym jest kryzys finansowy). Dokonane modyfikacje są odpowiedzią MSR/MSSF na konieczność zapewnienia odpowiedniej jakości informacji wpływających ze sprawozdań finansowych, mimo istotnych zmian zachodzących w otoczeniu przedsiębiorstw będących skutkiem zawirowań na rynkach finansowych. Mają one na celu również przywrócenie zaufania do ceny rynkowej jako odzwierciedlenia wartości godziwej. Szerzej na temat zmian w: *Zmiany do...*, s. 2–5.

4. Podsumowanie

Dotrzymanie przez rachunkowość kroku raportowanym przemianom w świecie biznesu i zachowanie prymatu podstawowego systemu informacji (Micherda, 2006, s. 34) o wartościach ekonomicznych tworzących się w przedsiębiorstwie, determinuje konieczność wprowadzania innowacji dotyczących m. in. pomiaru i na jego bazie generowania coraz bardziej rzetelnych i kompleksowych informacji o zasobach jednostki.

Podjęmowane w tym zakresie działania, dotyczą m. in. wypracowania takich narzędzi, które pozwolą na rozszerzenie wyceny zasobów jednostki w wartości bieżącej. Na dzień dzisiejszy z pewnością takim rozwiązaniem, jest wprowadzenie do praktyki rachunkowości coraz szerszych możliwości wycen w wartości godziwej, którą odzwierciedlają aktualna cena rynkowa – jeśli pochodzi z aktywnego rynku, a w przypadku jego braku – wartość, ustalana w oparciu o powszechnie przyjęte techniki szacunkowe.

Jednak wartość godziwa jest w znacznym stopniu kategorią abstrakcyjną, idealną, gdyż wynika przede wszystkim z oszacowania transakcji hipotetycznych, jakie mogłyby być zawarte na warunkach rynkowych. Dlatego też, stosowanie wyceny aktywów w wartości godziwej uwarunkowane jest pewnymi ograniczeniami wynikającymi m. in. z: braku istotnych dużych rynków na szereg dóbr, gdzie jest możliwa transakcja według wartości godziwej; oparcia jej na szacunku, co charakteryzuje się subiektywizmem i jest podatna na błędy i zniekształcenia (w odniesieniu do aktywów, dla których nie występuje aktywny rynek); skutków finansowych, które wpływają na poziom wyniku finansowego. Również stosowanie wyceny w wartości godziwej zwiększa koszty zarówno prowadzonej rachunkowości (np. konieczność w niektórych sytuacjach dokonywania wycen przez rzeczoznawcę), jak i weryfikacji generowanych przez nią informacji.

Mimo tych ograniczeń, a co się z tym wiąże licznych kontrowersji związanych z wprowadzeniem do rachunkowości narzędzia jakim jest wartość godziwa, informacje z niej wypływające zyskują w efekcie nową jakość. Wartość godziwa daje możliwość opisu rzeczywistości przedsiębiorstwa opartej na faktach z przeszłości, jednak przy założeniu, że pewne zdarzenia będą miały miejsce w przyszłości. Pozwala to na dostarczenie interesariuszom informacji umożliwiających pełniejsze rozpoznanie zarówno wewnętrznego potencjału jednostek, jak i też przyczyn ewentualnego sukcesu czy też zagrożeń występujących w ich działalności. Zmienia to sens i zawartość informacyjną wartości bilansowej przedsiębiorstwa, gdyż będąc kategorią przyszłych korzyści pozwala wycenić to co prawdopodobnie zdarzy się w przyszłości (W a l i ŋ s k a, 2006, s. 168–169).

Literatura

- Czerny J. (2008), *Rachunkowość w cyklu życia przedsiębiorstw*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Helin A. (2006), *Sprawozdanie finansowe według MSSF. Zasady sporządzania i prezentacji*, C.H. BECK, Warszawa.
- Kabalski P. (2008), *Model kosztu a model przeszacowania do wyceny rzeczowego majątku trwałego – wybrane dylematy teoretyczne i praktyczne*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, **98**, 42.
- Karmańska A. (2004), *Szacowanie korzyści ekonomicznych w związku z wyceną bilansową aktywów*, „Problemy Rachunkowości”, 1.
- Mazur A. (2006), *Wartość godziwa w przewidywaniu kryzysu jednostki gospodarczej*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, **89**, 33.
- Micherda B. (2006), *Współczesne sprawozdanie finansowe*, „Problemy Rachunkowości”, 24, 1.
- Micherda B. (2007), *Wiarygodność istotną cechą jakościową sprawozdania finansowego*, „Forum Rachunkowości”, 1.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)* (2007), t. I. SKwP, IASB, Warszawa–Londyn.
- Surdykowski S. (2001), *Wycena w środowisku nowej ekonomii – wartość księgowa kontra wartość rynkowa*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, 911.
- Walińska E. (red.) (2006), *Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa 2006*, t. II, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.
- Zmiany do MSR 39 i MSSF 7*, „Biuletyn MSSF” 2008, **08**, (Deloitte).
- Propozycje podniesienia jakości ujawnianych informacji dotyczących instrumentów finansowych*, (2008), „Biuletyn MSSF”, **10** (Deloitte).

Wydawnictwo UŁ zaprasza www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

ISBN 978-83-7525-263-7